

SvD OPINION

Meningslös satsning på vindkraft

Att en gigantisk vindkraftsutbyggnad genomförs i ett land som Sverige, som redan har ett väl fungerande och fossilfritt elsystem, är obegripligt. Pengarna borde i stället läggas på att minska utsläppen i transportsektorn, skriver Kungl. Vetenskapsakademiens Energiutskott.

BRÄNNPUNKT | ENERGI

Den gigantiska mångmiljardsatsningen på vindkraftsutbyggnad i Sverige är överdimensionerad. Pengarna borde i stället användas till att minska fossilbränsleanvändningen i transportsektorn.

80 procent av energitillförseln och 70 procent av elproduktionen i världen kommer från fossila bränslen (kol, olja och naturgas). Under de senaste decennierna har intresset för de förnybara energikällorna ökat dels på grund av höga utvinningskostnader för de fossila bränslena och dels av oro över jordens klimat. Sveriges elproduktion är i stort sett fossilfri (gasturbiner vid extrema vädersituationer orsakar några enstaka procent fossilgenererad el), men ändå är utbyggnaden av vindkraft rekordartad. Just nu byggs i stort sett ett vindkraftverk per dag i Sverige.

Problemet med de förnybara energikällorna är den låga energitätheten. Detta gäller speciellt solenergi och vindkraft som kräver relativt stora landområden. Vindkraften påverkas också genom väderväxlingarna. Inte minst under mycket kalla perioder när behovet av el är stort men vindarna ofta svaga, är bidragen från vindkraften försvinnande små. Under hösten 2011 hade man exempelvis i Tyskland en period med mycket svaga vindar under mer än 40 dagar vilket skapade stora problem.

Synen på vindkraften tycks för många vara enkel. Man kopplar in ett vindkraftverk på kraftnätet och vips kommer det till nytta. Men kraftförsörjning är en komplicerad process där uppgiften är att förse användarna med el när de behöver den. Behovet av el kan inte anpassas

till vindens växlingar utan måste anpassas till användarnas behov. När det råkar blåsa kraftigt får man kvickt stänga av en del av vattenkraften eftersom det inte finns någonstans att göra av överskottsenergin.

Ett delikat problem i både Tyskland och Danmark är att man tvingas sälja vindenergiöverskott till ett *negativt pris*, det vill säga säljaren får inte fullt betalt för elen och får även stå för kostnaden av försäljningen. Vice versa, om det blåser för lite eller inte alls måste man vrida på vattenkraften alldeles extra för att inte lamporna skall slockna eller kyl och frys stängas av.

Allt detta skulle nog fungera i en naturlig marknadsekonomi, men i det svenska systemet där vindkraftleverantören är garanterad inkomst (tack vare elcertifikaten), oavsett om strömmen kan användas eller inte, fungerar inte marknadskrafterna. Tyskland har efter stängningen av flera av sina kärnkraftverk hamnat i en svår och farlig situation som håller på att skapa problem även för grannländerna. Om inte korrekt spänning och strömstyrka kan garanteras i kraftnätet kan irreparabla skador uppkomma på komplicerad och känslig utrustning som är vanlig i dagens samhälle.

Kungliga Vetenskapsakademiens energiutskott har i en utförlig analys visat att Sverige kan klara upp till cirka 10 TWh vindkraft i elförsörjningssystemet genom att balansera denna med tillgänglig vattenkraft, som dock utnyttjas mindre effektivt och med större förslitning på utrustningen. Utökas vindkraften ytterligare måste både elnäten och vattenkraften förstärkas, alternativt måste nya gas- eller kolkraftverk installeras eller de skyddade älvarna offras. Kärnkraften å sin sida kan inte balansera vindkraften utan tjänar i första hand som en tillförlitlig källa för en kontinuerlig elförsörjning. I länder med främst fossilgenererad elenergi bidrar vindkraften till minskningar av CO₂-utsläppen och gör därför betydligt större nytta än i Sverige.

Det är beklagligt att Sverige försatt sig i denna situation utan att det på något sätt varit nödvändigt. Behovet av fossilfri el i Sverige täcks av befintliga energikällor. Ur nationalekonomisk synpunkt måste i princip huvuddelen av kostnaden för en överdriven utbyggnad av vindkraften vara en förlust då den uppenbarligen inte behövs. Den svenska vindkraftutbyggnaden skulle inte ha varit möjlig utan omfattande "subventioner" (i form av elcertifikat) i mångmiljardklassen som därtill huvudsakligen gagnar utländsk industri.

Den sammanlagda extrakostnaden av den förda politiken drabbar till syvende och sist elkonsumenterna. Den försvagar landets konkurrenskraft vilket är det mest allvarliga och utgör också ett mått på det paradoxala i den så kallade gröna skatteväxlingen. Slutresultatet, om denna utveckling tillåts fortsätta, blir ett elöverskott med åtföljande subventionerad elexport från Sverige.

Att sådana gigantiska energiinvesteringar håller på att genomföras i vårt land som redan har ett väl fungerande och fossilfritt elsystem är obegripligt. Om avsikten vore att minska koldioxidutsläppen borde investeringarna på hundratals miljarder i stället riktas mot transportsektorn där cirka 35 procent av de fossila utsläppen sker i dag.

Kungl. Vetenskapsakademiens Energiutskott:

LENNART BENGTTSSON
DICK HEDBERG
HARRY FRANK
BENGT NORDÉN
KARL GRANDIN
SVEN KULLANDER
RICHARD LUNDIN
KARL GUSTAF LÖFGREN
KARL-GÖRAN MÄLER
TORBJÖRN NORIN
ELISABETH RACHLEW
VILLY SUNDSTRÖM
CHRISTER SVENSSON